

Betænkning

over forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v.

(Arbejdsløshedsforsikring for selvstændige erhvervsdrivende, nyuddannedes dagpengeret, dagpengeydelsens varighed, ferie m.v.).

(Afgivet af arbejdsmarkedsudvalget den 21. maj 1976).

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder og har herunder haft samråd med arbejdsministeren, der tillige skriftligt har besvaret spørgsmål fra udvalget.

Udvalget har desuden modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

AC, Akademikernes Centralorganisation,
Dansk Arbejdsgiverforening,
Forretningsudvalget for værnepligtige me-
nige talsmænd og forretningsudvalget for
værnepligtige befalingsmænd og -elever,
Handelens Kvinder,
Ingeniørernes Arbejdsløshedskasse samt
Teknisk Landsforbund.

Under drøftelserne med arbejdsministeren vedrørende den personkreds, der omfattes af begrebet selvstændige erhvervsdrivende, har ministeren givet udtryk for, at han er enig i det synspunkt, fremsat i redegørelsen fra udvalget vedrørende arbejdsløshedsforsikringen, at medhjælpende ægtefæller til selvstændige erhvervsdrivende selv kan karakteriseres som selvstændige, og at der må skabes mulighed for, at de kan forsikre sig imod ledighed i forbindelse med ophør af den fælles virksomhed. De særlige problemer i forbindelse med den praktiske gennemførelse af dette synspunkt, navnlig med hensyn til dagpengeberegning, og bedømmelse af, om betingelserne for at oppebære dagpenge er opfyldt, herunder i hvilket omfang de pågældende kan siges at stå til rådighed for arbejdsmarkedet, forudsætter nærmere undersøgelser, men disse vil blive søgt fremmet til afklaring i forbindelse med godkendelse af kasser for selv-

stændige, der medtager de medhjælpende ægtefæller i medlemskredsen.

På tilsvarende måde har arbejdsministeren givet tilsagn om efter forhandling med bl. a. landsarbejdsnævnet snarest muligt at ville tilvejebringe en løsning af de afgrænsningsproblemer mellem kasser for selvstændige og kasser for lønmodtagere, der består for visse grupper af virksomhedsledere såsom deltagere i anpartsselskaber, brugsuddelere, ledere i aktieselskaber m. v.

Arbejdsministeren har over for udvalget nærmere redegjort for de problemer, der er forbundet med godkendelse af vedtægter for arbejdsløshedskasser for selvstændige erhvervsdrivende med adgang for deltidsbeskæftigede. Der vil snarest muligt blive gennemført udvalgsbehandling af disse spørgsmål, der bl. a. hænger sammen med betydelige vanskeligheder ved afgrænsning af arbejdstid for selvstændige erhvervsdrivende og de hermed forbundne problemer vedrørende dagpengesatser, medlemsbidrag og anvisning af arbejde i en ledighedssituation. I det omfang lovændring måtte vise sig fornødent, vil arbejdet hermed blive fremmet mest muligt. Herunder vil også de særlige spørgsmål vedrørende tilpasning af reglerne i § 72 i forbindelse med deltidsforsikredes overgang fra lønmodtager til selvstændig og omvendt blive behandlet.

Under drøftelserne om, hvilke regler der skal gælde vedrørende overflytning mellem kasser for lønmodtagere og fremtidige kasser for selvstændige, har arbejdsministeren givet udtryk for, at der ved udformningen af de regler, der fastsættes administrativt i henhold til § 94 i

loven, vil blive anvendt samme principper, som gælder vedrørende overflytning mellem lønmodtagerkasser, således at overflytning umiddelbart finder sted, når det pågældende medlem har tiltrådt arbejde inden for en anden kasses område (altså ikke som i bemærkningerne anført, først når arbejdsskiftet er »mere end midlertidigt«).

De særlige problemer, der er forbundet med, at ventetiden for dagpengere i henhold til § 53 er forskellig for selvstændige og for lønmodtagere, agtes løst derved, at man ved overflytning fra en kasse for selvstændige til en kasse for lønmodtagere kun medregner halvdelen af den ventetid, der er opnået som selvstændig. Ved overflytning den anden vej regnes ventetiden i en lønmodtagerkasse dobbelt.

Spørgsmålet om det rimelige i, at selvstændige skal gennemgå en særlig lang ventetid for opnåelse af dagpenge, jfr. § 1, nr. 9, har været genstand for særlig drøftelse i udvalget. Under hensyn til de af arbejdsministeren anførte betæneligheder vedrørende muligheder for omgåelse af forsikringssystemet og vedrørende den af Trier-udvalget foreslåede bemyndigelse for arbejdsministeren til at foreslå særregler, tiltræder udvalget forslaget. Arbejdsministeren har givet tilsagn om med henblik på fortsatte overvejelser nøje at ville følge, hvorledes reglen virker i praksis.

Arbejdsministeren har over for udvalget orienteret om de overvejelser, der foregår om forbedring af forholdene for værnepligtige med hensyn til arbejdsløshedsforsikring efter hjemsendelsen. Efter at der for nylig er truffet beslutning om indførelse af månedsløn for værnepligtige ved forsvaret og civilforsvaret, agter arbejdsministeren at foreslå arbejdsløshedslovens særregler om værnepligtige ophævet, således at værnepligtige helt ligestilles med lønmodtagere, men før dette kan ske, må der gennem et fortsat udvalgsarbejde søges afklaring på de problemer, der bl. a. er forbundet med den etapevise gennemførelse af denne aflønningsform, herunder vedrørende dagpengeberegningen, indtil lønnen er kommet op på det endelige niveau, og vedrørende sikring af, at civile værnepligtige, så langt det er muligt, bliver ligestillet med andre værnepligtige med hensyn til adgangen til arbejdsløshedsforsikring og dagpengenes beregning.

På opfordring fra udvalget har arbejdsministeren stillet ændringsforslag, hvorefter der i forbindelse med afskaffelse af 180 dages reglen

i § 54, stk. 2, efter en overgangsperiode indføres en ensartet dagpengesats for alle nyuddannede, der er omfattet af særreglen i § 54 om opnåelse af dagpengere. Der henvises herom til bemærkningerne til ændringsforslaget.

Arbejdsministeren har endvidere efter aftale med udvalget stillet et ændringsforslag til § 53 af redaktionel, justerende karakter, hvorom ligeledes henvises til bemærkningerne.

Udvalget har lagt stor vægt på de udtalelser, der er fremsat i redegørelsen fra Trier-udvalget om, at en lempelse af reglerne om beskæftigelse af et vist omfang som betingelse for dagpenge (26 ugers reglen) må være sekundær i forhold til en forbedring af beskæftigelsesmulighederne. Arbejdsministeren har i forbindelse hermed oplyst, at han vil søge yderligere midler til beskæftigelsesarbejder, og at han på ny vil indskærpe arbejdsformidlingskontorerne og arbejdsmarkedsnævnene, at der skal gives langvarigt ledige fortrin ved anvistning af arbejde, specielt når det drejer sig om beskæftigelsesarbejder med statsluskud. De tal, der er fremkommet om medlemmer af arbejdsløshedskasser, som er faldet for 26 ugers reglen, der er meddelt arbejdsministeren, er et tegn på, at regeringens og kommunernes bestræbelser på dette område har haft en væsentlig virkning, men beskæftigelsesarbejder af denne art kan ikke helt overflødiggøre lempelsen, der bl. a. tilsigter længst muligt at bevare de pågældendes tilknytning til arbejdsmarkedet.

Vedrørende forslaget om ferieret for ledige med bevarelse af dagpenge har arbejdsministeren understreget, at der under de nuværende forhold kun er fundet grundlag for at skabe hjemmel til en mindre udbygning af den allerede i 1975 etablerede tilrettelægning af arbejdsanvisningen i forbindelse med ferie. Udbygningen tilsigter at give de arbejdsløse, som på grund af ledighed ikke har optjent ferieret og feriegodtgørelse til sædvanlig ferie, mulighed for at holde en sådan ferie. Det vil administrativt blive præciseret, at den samlede ferie (på grundlag af feriegodtgørelse eller dagpenge) må holdes inden for de i ferieloven fastlagte principper med hensyn til varighed, placering i ferieåret og varsel. Det forudsættes, at der herved skabes en smidig ordning, der – i lighed med regler og praksis i et ansættelsesforhold – tager skyldigt hensyn såvel til den dagpengeberettigedes mulighed for at disponere med hensyn til familiens ferie som til arbejdsanvisningens effektivitet.

Under drøftelserne mellem udvalget og arbejdsministeren er der af ministeren givet tilsagn om fortsættelse af udvalgsarbejdet om forskellige yderligere spørgsmål vedrørende arbejdsledighedsforsikringen, herunder foruden de i udvalgets redegørelse nævnte spørgsmål bl. a. også reglerne om dagpenge i forbindelse med bibeskæftigelse og dagpenge til en ledig, hvis ægtefælle driver selvstændig virksomhed. Udvalgsarbejdet vil blive søgt fremmet med henblik på fremsættelse af lovforslag snarest muligt i folketingssamlingen 1976-77.

Herefter indstiller et *mindretal* (socialdemokratiets, det radikale venstres og kristeligt folkepartis medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med de af arbejdsministeren stillede ændringsforslag.

Et *andet mindretal* (venstres medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af arbejdsministeren samt de af mindretallet under nr. 2, 11 og 12 stillede ændringsforslag.

Mindretallet påpeger dog det uheldige i, at et lovforslag, der åbner mulighed for arbejdsledighedsforsikring for selvstændige erhvervsdrivende, fremsættes sammen med andre forslag til ændringer af lov om arbejdsformidling og arbejdsledighedsforsikring m.v., idet lovforslaget, som det foreligger fremsat af arbejdsministeren, indeholder meget forskelligartede spørgsmål.

Mindretallet kan ikke støtte lempelsen af 26 ugers reglen og ej heller støtte forslaget om arbejdslediges adgang til at holde ferie med dagpenge. I stedet anbefaler mindretallet særlige beskæftigelsesforanstaltninger for de langtidsledige samt, at den i ferieåret 1975-76 gældende administrative ferieordning også gennemføres for ferieåret 1976-77. Mindretallet ønsker endvidere, at spørgsmålet om de værnepligtiges forsikringsmulighed løses så hurtigt som muligt efter, at bestemmelserne om soldaterløn er endeligt fastlagt.

Et *tredje mindretal* (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling. Alle lovforslagets tre hovedingredienser er nemlig svage:

- a. De langtidsarbejdsledige, der så at sige har været uden beskæftigelse siden engang i 1973, må hjælpes for offentlige midler, men

ikke ved, at de blot kastes yderligere ned i uvirksomhedens forbandelser og yderligere bliver sløvede og menneskeligt ødelagte ved, at de bare fortsætter med at få arbejdsledighedsunderstøttelse. Måden at løse problemet på er klart angivet i fremskridtspartiets forslag nr. 237 af 8. september 1975. Det er det, der bør gennemføres, og ikke arbejdsministerens visionsløse forlængelse af den menneskelige ødelæggelsestilstand, som de pågældende er ført ud i som følge af de seneste regeringers og folketingsflertals uforstandige samfundsoedelæggespolitik.

- b. For så vidt angår de ungdomsarbejdsledige, er problemet ikke at give dem nogle flere arbejdsledighedsdagpenge. Tværtimod kan sådanne ydelser meget vel virke i retning af, at den unge indretter sin tilværelse uden at stille større krav, end dagpengene muliggør. Det vil være ødelæggende både for den unge og for samfundets udvikling, om staten på den måde dræbte ambitionerne og kampen for at komme frem ved egne kræfters hjælp hos ungdommen. Derfor er forslaget om ændring af 180 dages reglen menneskeffjendsk.
- c. Arbejdsministerens forslag om at dagpenge sikre selvstændigt erhvervsdrivende, hvis virksomheder går ned, er udformet på en måde, der dels er umulig at administrere, dels viser, at han har sine ben dybt plantet i det forhistoriske arbejdsledigheds-kassesystem, som ikke vil kunne virke smidigt og fornuftigt i det kommende samfund. Derfor må fremskridtspartiet afvise denne måde at løse arbejdsledighedsproblemet på for de selvstændigt erhvervsdrivende.

Et *fjerde mindretal* (socialistisk folkepartis medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af arbejdsministeren under nr. 6 og 7 stillede ændringsforslag samt det af mindretallet under nr. 10 stillede ændringsforslag.

Et *femte mindretal* (det konservative folkepartis medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af arbejdsministeren samt de af mindretallet under nr. 2, 3, 8, 11 og 12 stillede ændringsforslag.

Et *sjette mindretal* (venstresocialisternes medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af arbejdsministeren under

nr. 6 og 7 stillede ændringsforslag samt de af mindretallet under nr. 1, 4, 9, 10, 13, 14 og 15 stillede ændringsforslag. Mindretallet oplyser i denne forbindelse, at de af mindretallet stillede ændringsforslag er udarbejdet i samarbejde med Danmarks kommunistiske partis stedfortræder i udvalget.

Ændringsforslag.

Til § 1.

Af et *mindretal* (Kurt Hansen (VS)):

1) Nr. 1-5, 9 samt 11-13 udgår.

Af et *mindretal* (Brøndsted (V), Nathalie Lind (V), Røtzler Møller (V), Johan Philipsen (V) og Ninn-Hansen (KF)):

2) Nr. 1 affattes således:

»1. I § 30 ændres »lønmodtagere« til: »personer«.

Af et *mindretal* Ninn-Hansen (KF)):

3) Nr. 2 affattes således:

»2. I § 41, stk. 1, nr. 3, indsættes efter »varighed« ordene: », eller som mere end midlertidigt udøver selvstændig virksomhed, eller som efter aftjening af værnepligt er arbejdssøgende inden for kassens område, når pågældende ikke forud for indkaldelsen har opfyldt betingelserne for optagelse som nydende medlem i en anerkendt arbejdsløshedskasse«.

Af *mindretallet* under nr. 1:

4) Efter nr. 2 indsættes som nyt nummer:

»01. I § 41, stk. 1, indsættes efter nr. 3 som nyt nummer:

»4. som umiddelbart før begæring om optagelse har været registreret som selvstændig erhvervsdrivende eller arbejdsleder i en periode på over 12 måneder.«

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (Auker (S), Søren B. Jørgensen (S), Risgaard Knudsen (S), Inge Fischer Møller (S), Otto Mørch (S), Brøndsted (V), Nathalie Lind (V), Røtzler Møller (V), Johan Philipsen (V), Ingomar Petersen (RV), Ninn-Hansen (KF) og Ritta Ahm (KrF)):

5) Efter nr. 8 indsættes som nyt nummer:

»02. I § 51 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Til et medlem, der opnår dagpenge efter § 54, og som ikke forud for ledigheden har haft uafbrudt beskæftigelse i mindst 13 uger, udbetales dagpenge med et beløb, der udgør 9/10 af den mellem arbejdsmarkedets hovedorganisationer aftalte mindste arbejdsfortjeneste inden for normallønsområdet.«

Stk. 2-4 bliver herefter stk. 3-5.«

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af Bach (FP), Glensgård (FP) og Hölge (FP)):

6) Nr. 9 affattes således:

»9. I § 53, 1. pkt., indsættes efter »arbejdsløshedskasse« ordene: »for lønmodtagere«, og 2. pkt. affattes således:

»Arbejdsministeren kan dog fastsætte særregler for lønmodtagere, der har opsigelsesvarsel på 6 måneder og derover.«

7) Efter nr. 9 indsættes som nyt nummer:

»03. I § 53 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Ret til dagpenge opnås efter 1 års nydende medlemskab af en anerkendt arbejdsløshedskasse for selvstændige erhvervsdrivende. For et medlem, som er overgået fra bidragydende medlemskab, og som derefter har været nydende medlem i mindst 6 måneder, medregnes halvdelen af den tid, medlemmet har været bidragydende.«

Af *mindretallet* under nr. 3:

8) Efter nr. 9 indsættes som nyt nummer:

»04. I § 54, stk. 1, indsættes efter »nævnte art« ordene: »samt den, der har været indkaldt til aftjening af værnepligt, jfr. § 41, stk. 1, nr. 3«, og efter »den erhvervsmæssige uddannelses« indsættes ordene: »eller tjenestetidens«.

Af *mindretallet* under nr. 1:

9) Nr. 10 affattes således:

»10. § 54, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. Den, der som selvstændig erhvervsdrivende eller arbejdsleder har været afskåret fra nydende medlemskab af en arbejdsløshedskasse, opnår ved indmeldelse i en arbejdsløshedskasse ret til dagpenge efter indbetaling af

et optagelsesgebyr svarende til 52 ugers kontingent.««

Af et *mindretal* (Henning Philipsen (SF) og Kurt Hansen (VS)):

10) Efter nr. 10 indsættes som nyt nummer:

»05. § 55 ophæves.«

Nr. 11 og 12 udgår.

Af et *mindretal* (Brøndsted (V), Nathalie Lind (V), Røtzler Møller (V), Johan Philipsen (V), Bach (FP), Glensgård (FP), Hölge (FP) og Ninn-Hansen (KF)):

11) Nr. 13 udgår.

Af *mindretallet* under nr. 2:

12) Nr. 15 udgår.

Af *mindretallet* under nr. 1:

13) Nr. 15 affattes således:

»15. Efter kapitel 11 indsættes som nyt kapitel:

»Kapitel 11 a. Feriegodtgørelse.

§ 75. Der ydes feriegodtgørelse af dagpenge efter reglerne herom i ferieloven.««

14) Efter nr. 15 indsættes som nyt nummer:

»06. I § 79, stk. 1, indsættes efter »kapitel 9« ordene: »og 11 a.««

Ny paragraf.

15) Efter § 1 indsættes som ny paragraf:

»§ 01.

I lov om ferie, jfr. lovbekendtgørelse nr. 365 af 30. juli 1971, som ændret ved lov nr. 268 af 22. maj 1974, indsættes efter § 25 a som ny paragraf:

»§ 25 b. Arbejdsministeren fastsætter regler om ret til ferie på grundlag af arbejdsløshedsperioder, hvor en person har modtaget arbejdsløshedsdagpenge fra en statsanerkendt arbejdsløshedskasse, samt om feriegodtgørelse af dagpengene.««

Til § 2.

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af *flertallet* under nr 5:

16) Efter stk. 1 indsættes som nyt stykke:

»Stk. 2. Ændringen i § 1, nr. 02, får ikke forringende virkning på beregningen af dagpenge

til medlemmer, der den 21. maj 1976 oppebærer dagpenge, før den 1. juli 1977.«

B e m æ r k n i n g e r.

Til nr. 2.

Ændringsforslaget er i overensstemmelse med den af det såkaldte Trier-udvalg foreslåede ordning, hvortil henvises.

Til nr. 3 og 8.

Ændringsforslagene er i overensstemmelse med den af det såkaldte Trier-udvalg foreslåede ordning, hvortil henvises.

Til nr. 5.

Efter gældende praksis fastsættes dagpengene til nyuddannede, der opnår dagpengere i medfør af § 54, som 9/10 af mindste overenskomstmæssige løn for nyuddannede inden for vedkommende faglige område.

Denne beregning på basis af forventet fremtidig aflønning betegner en afvigelse fra det almindelige princip for dagpenges beregning, hvorefter beregningen sker på grundlag af medlemmets hidtidige arbejdsfortjeneste, men ordningen er nødvendiggjort af, at mange uddannelsessøgende ikke har indtægter, der kan betegnes som arbejdsfortjeneste.

Beregningsmåden indebærer, at nyuddannede modtager dagpengebeløb af forskellig størrelse, afhængig af overenskomstforholdene inden for den enkelte kasses faglige område.

Det må imidlertid anses for mere hensigtsmæssigt, at der tilvejebringes et fælles grundlag for beregningen af dagpenge til medlemmer, der ikke forud for ledigheden har haft egentlige erhvervsindtægter. Der må ved fastlæggelsen af dette ensartede dagpenge niveau tages hensyn til, at nogle nyuddannede, særlig inden for akademikergruppen, på grund af struktur-mæssige problemer ikke kan forvente at opnå beskæftigelse inden for deres eget fag og derfor må påregne at skulle overgå til andre, ofte lavere lønnede, fagområder.

Det foreslås derfor, at dagpengenes størrelse for alle nyuddannede fastsættes til 9/10 af den mellem arbejdsmarkedets hovedorganisationer aftalte mindste arbejdsfortjeneste inden for normal lønsområdet.

Forslaget betyder, at dagpenge, beregnet på det nævnte grundlag, udbetales, så længe med-

lemmet ikke har haft uafbrudt beskæftigelse – inden for eller uden for sit faglige område – i mindst 13 uger. Efter en beskæftigelsesperiode af dette omfang beregnes dagpengene på normal måde på grundlag af hidtidig beskæftigelse.

Med hensyn til de økonomiske konsekvenser af forslaget bemærkes: I bemærkningerne til lovforslaget er det under afsnittet om økonomiske konsekvenser af forslaget om ophævelse af 180 dages reglen anført, at der regnes med samlede udgifter som følge af forslaget på 4 mill. kr.

Hvis ændringsforslaget gennemføres, bliver den ensartede dagpengesats fra juli 1976 143 kr. Det indebærer nedsættelse for nogle medlemmer – navnlig akademikere og andre med højere uddannelse – fra den nuværende højeste dagpengesats på 184 kr. Den samlede besparelse herved anslås til 1 mill. kr. årlig, således at merudgiften i forbindelse med ophævelse af den nævnte regel anslås til 3 mill. kr.

Til nr. 6 og 7.

Bestemmelsen i den gældende lovs § 53, 2. pkt., blev indsat i 1975 i forbindelse med den generelle nedsættelse af ventetiden til 6 mæ-

der for at give mulighed for at fastsætte regler om, at personer med lange opsigelsesvarsler ikke kan udmelde sig af forsikringen for efter modtaget opsigelsesvarsel at genindtræde og generhverve dagpengeret inden fratrædelsesdatoen.

Den gældende formulering forhindrer imidlertid ikke, at personer med 6 måneders opsigelse kan vente med at indmelde sig i kassen, til opsigelse har fundet sted. De bliver alligevel dagpengeberettiget ved fratrædelsen. Det foreslås derfor at ændre bestemmelsen således, at særlige ventetidsregler også kan fastsættes for personer med 6 måneders opsigelse.

Til nr. 13–15.

Ændringsforslagene er i overensstemmelse med den af det såkaldte Trier-udvalg foreslåede ordning, hvortil henvises.

Til nr. 16.

Forslaget tilsigter at undgå forringelse af dagpengene for dem, der aktuelt har indrettet sig på en anden – i de fleste tilfælde højere – dagpengesats end den foreslåede ensartede. Merudgifterne skønnes at blive højst 100.000 kr.

Brøndsted (V). Nathalie Lind (V). Røtzler Møller (V). Johan Philipsen (V).

*Bach (FP). Glensgård (FP). Hölge (FP). Ritta Ahm (KrF). Auken (S),
formand.*

Søren B. Jørgensen (S). Risgaard Knudsen (S). Inge Fischer Møller (S).

Otto Mørch (S). Ingomar Petersen (RV). Henning Philipsen (SF).

*Kurt Hansen (VS). Ninn-Hansen (KF),
næstformand.*